

Betaald voetbal was al voor de invoering een bron van ruzies

door Matty Verkamman

In de jaren vijftig werden regelmatig demonstratiewedstrijden georganiseerd. Feyenoord en de (ex)internationals poseren hier bij een zaalvoetbalwedstrijd. Staand van links naar rechts: Eddy Pieters Graafland, scheidsrechter Piet Roomer, Aad Bak, grensrechter, Cor van der Gijp, grensrechter, Tinus Oosterholt, Tonny van Ede, Joop Odenthal, coach Leen Vente. Zittend: Gerard Kerkum, Kees Rijvers, Wim Landman, Rinus Terlouw en Jan Linssen.

Kort na de tweede wereldoorlog laaiden de discussies over (semi-)profvoetbal in Nederland weer op. In mei 1949 vergaderde de commissie tot bevordering van het beroepsvoetbal in Eindhoven met een aantal clubbestuurders. Het was een signaal dat de KNVB van voorzitter Karel Löttsy leidde tot de tegenstand. Een huisarts uit Velsen, dr. A. J. van Leusen, schreef in opdracht van de KNVB een brochure, waarin geen spaan heel bleef van degenen die wel iets zagen in een vorm van betaald voetbal. Vooral diverse sportjournalisten, die zich week in, week uit ongeluk ergerden aan het armzalige spelniveau en de zware nederlagen van Oranje ook spauzaten waren, werden door Van Leusen geselsd. De meeste sportjournalisten uit die tijd hadden in het geheel geen bezwaar tegen betaald voetbal. Zij gingen regelmatig naar Frankrijk en Italië en zagen daar spelers als Kees Rijvers, Bertus de Harder, Bram Ap-

pel, Cor van der Hart Theo Timmermans, André Roosenburg en Faas Wilkes in een fantastische ambiance een naar hun smaak eerzaam beroep uitoefenen. St. Etienne (Rijvers) tegen Girondins de Bordeaux (De Harder) voor vijftigduizend toeschouwers, dat was andere koek dan Feyenoord tegen EBOH voor een handjevol mensen in de Kulp. Karel Löttsy en dr. Van Leusen wisten echter ook een geestverwante journalist in hun midden: Jan Cottaar van toen nog De Tijd, later van de NRC en het NTS-programma Sport in Beeld. Cottaar schreef in opdracht van de KNVB in 1952 het boekje 'Vaste koers: Amateurisme'. Een citaat: 'Het gaat de KNVB niet in de eerste plaats om het spel, om de zege bij interlandwedstrijden, om kampioenschappen en worstelingen om promotie. Niet voor alles om de prestaties van enkelingen en het welzijn van een kleine categorie uitblinkers. Meer om het nut en het plezier van de

voetbalsport voor een zo groot mogelijk aantal beoefenaars, zonder onderscheid van klas of kwaliteit.' Hoewel algemeen bekend was dat door de clubs alom onder de tafel met geld voor de spelers werd gerommeld, zat de Bondsvergadering in 1951 officieel nog op de lijn waar Cottaar zich even later zo sterk voor maakte. Van de 98 afgevaardigden op de Bondsvergadering, was er slechts een, de Limburger W. Geradts, die met een moedig betoog de praktijk van het gesjoemel aan de kaak stelde. Op grond hiervan stemde hij als enige tegen het vasthouden aan het amateurisme. Op het boekje van Cottaar werd door vele van zijn collega's scherp gereageerd. De gezaghebbende Kick Geudeker van 'Sport & Sportwereld' schreef: 'Jan Cottaar heeft 56 pagina's in kleine druk nodig, om aannemelijk te maken dat het amateurisme aannemelijk is. Dat is een veeg teken. Hij worstelt kenne-

lijk met de praktijk van een reeds lang niet meer zuiver amateurisme en neemt daarom de vlucht in de ethiek, wat wel zo veilig is.' Toen in het begin van de jaren vijftig het spelniveau intussen diepdroeg was en de jongens van Oranje al bij waren wanneer de vrijwel vaste nederlaag tot een verschild met drie doelpunten beperkt bleef, leidde de watersnood in 1953 indirect tot betaald voetbal in Nederland. Die geschiedenis is alom bekend: in maart 1953 namen de in Frankrijk als profs successen vierende ex-internationals Bram Appel en Theo Timmermans het initiatief voor een wedstrijd van de Nederlandse Profs in het buitenland tegen het officiële Frans elftal. De opbrengst was bestemd voor het Rampenfonds. De Fransen hadden toentertijd een sterk elftal. Het was dan ook groot nieuws, toen de Nederlandse Profs in het Parc des Princes van Parijs met 2-1 wonnen. De media waren razend enthousiast.

Voor de Polygoon-beelden van die wedstrijd, vormden zich overal lange rijen mensen bij de bioscopen. Wat een verschil, deze Nederlandse beroepsvoetballers die op grond van hun contract door de KNVB voor 'nieuw' van het Nederlands elftal waren uitgesloten, met de amateurs die het officiële Nederlands elftal vormden.

Overtuiging

Bij de historische wedstrijd in Parijs behoorde Egidius Joosten tot de groep van zeventien Nederlandse toeschouwers. Hij kwam die dag tot de overtuiging dat betaald voetbal in Nederland mogelijk moest zijn; zeker wanneer een aantal spelers van het Watersnoodelftal zou terugkeren. Joosten had zijn plannen voor profvoetbal al in de lente van 1952 met andere zakenlieden besproken. Opmerkelijk was dat Jan de Natris - de 'prof' uit de jaren twintig - in alereerste instantie bij die plannen was betrokken. De Natris had nog een grote naam in Nederland en zou als uithangbord voor de NBVB worden gebruikt. Daar kwam in de praktijk weinig van terecht, want Joosten was iemand die bij voorkeur alles zelf regelde. Mensen waar hij in eerste instantie mee samen werkte - zoals de uit Amsterdam afkomstige secretaris Van den Berg, toen de NBVB nog geen officieel karakter had - werden door Joosten terzijde geschoven. Op 20 december 1953 werd de NBVB officieel opgericht en begon het grootscheeps roeien van spelers bij de KNVB-club.

Bijna een jaar en heel veel ruzies verder, kwamen de 'wilde' profs dus weer onder de paraplu van de KNVB. De KNVB-club waren naast de NBVB-competitie overigens in de eerste week van september 1954 ook met semi-profclubs aan de slag gegaan. In KNVB-verband mochten toen alleen de spelers van de 52 eersteklassers worden betaald. De rest bleef strikt gebonden aan de amateursregels. Het ging zo ver dat zelfs spelers van tweedeklassers die voor het Nederlands elftal werden geselecteerd, bij Oranje geen premies mochten ontvangen. De NBVB-competitie trok vanaf augustus 1954 overal massa's toeschouwers. De stad Alkmaar had met het duel Alkmaar '54-Venlo op 14 augustus 1954 de primeur. Het publiek was zo enthousiast, omdat Joosten en de zijnen er in geslaagd waren diverse profs uit het buiten-

land te laten terug keren. Er waren aanvankelijk tien profclubs: Amsterdam, Fortuna '54, Alkmaar '54, Rotterdam, Den Haag, Rapid '54, De Graafschap, Venlo, Utrechtse Profs en Twentse Profs. De opvallendste spelers waren Frans de Munck, Cor van der Hart (Fortuna '54), Bertus de Harder, Wim Landman, Mick Clever, Piet Kraak (Den Haag), Henk Schouten, Aad Bak, Tinus Oosterholt (Rotterdam), Henk Schijvenaar, Wout Heinen (Utrechtse Profs), Herman van Raalte, Ferry Mesman en Hans Boskamp (Amsterdam). Toen de 'vrede van Den Haag' eenmaal een feit was, fuseerden Rotterdam en Den Haag tot Flamingo's. Die naam veranderde tijdens de competitie in Holland Sport, want het bleek dat in de afdeling Den Haag nog een clubje met de naam Flamingo's speelde. Rapid '54 fuseerde met de KNVB-eerste klasser Juliana tot Rapid JC, Venlo ging op in VVV, de Utrechtse Profs gingen samen met het toen ineens zeer sterke Elinkwijk, Fortuna '54 bleef gewoon Fortuna '54 en voor de Twentse Profs was geen plaats meer; die moesten naar proberen onderdak te krijgen bij De Graafschap.

Vreemde situaties

De herstart van de competitie zorgde voor vreemde situaties. In de afgebroken KNVB-competitie stond AGOVV uit Apeldoorn in de eerste klasse A fraai bovenaan. In de nieuwe afdeling liep het van geen kant meer. AGOVV zag zelfs geen kans de versterkte promotie naar de twee hoofdklassen te bereiken. Op zondag 26 november 1954 werd met speciale aandacht gekeken naar de acht NBVB-club. De verhouding met de KNVB-club bleek in evenwicht. VVV won bij Ajax, Fortuna '54 bij Wageningen en Flamingo's bij Zwolsche Boys. Verlies was er daarentegen voor Amsterdam bij DOS, voor Alkmaar '54 bij Haarlem en voor Elinkwijk bij Willem II. Rapid JC en De Graafschap speelden voorts gelijk tegen respectievelijk GVAV en YSV. Uiteindelijk werd het zo ruimerige seizoen 1954-1955 een doorslaand succes voor de oude KNVB-club. Geen enkele NBVB-club drong door tot de kampioenscompetitie. Die eer was weggelegd voor vier clubs uit één provincie: Willem II, NAC, PSV en Eindhoven. Willem II werd de eerste, nogal verrassende kampioen uit de geschiedenis van het betaalde voetbal.

Op de kop af was het gisteren veertig jaar geleden dat de KNVB en de 'wilde' Nederlandse Beroeps Voetbal Bond (NBVB) 'De Vrede van Den Haag' sloten. In die overeenkomst werd officieel bevestigd, wat twaalf dagen eerder tijdens een buitengewone bondsvergadering van de KNVB al was voorgekookt: na tien speelzondagen acuut stoppen met de gescheiden competities van KNVB en NBVB en op zondag 28 november met 56 clubs in vier eerste klassen een herstart maken. Acht van de tien NBVB-Profclubs gingen vanaf die gedenkwaardige 28ste november 1954 deel uitmaken van het nieuwe voetbalbestel.

Dat pas tegen het einde van 1954 met een nieuwe competitie werd (her)begonnen, was kenmerkend voor de grote spanning die tussen KNVB- en NBVB-leiders bestond.

Nog op 8 november maakte hoofdredacteur Jaap Moorman van het officiële KNVB-organ 'De Sportkroon' gehakt van Egidius Joosten, de Limburgse zakenman die de belangrijkste man was achter de NBVB. Joosten deugde niet in de vlie van Moorman en de andere zakenlieden met hun tien 'wilde' Profclubs, die zij nota bene de juridische status van NV's hadden meegegeven, evenmin. 'Als Joosten wilt, ach wat dan, arme amateurs! Onderhandelingen met de beroepsvoetbalbond kunnen tot niets anders leiden dan dat diens beroepsbonden onze KNVB binnen rukken, met hun leider Joosten aan het hoofd. Dan zal deze, die in de beroepsbond schielijk op de eerste plaats drong, ook in de KNVB daar naar streven. Dat is zijn aard! Dan zullen de rollen zijn omgedraaid: de KNVB in handen van Joosten en de amateurs weggedrongen naar een afzonderlijk bondje.'

De uitval van Moorman, zo kort voor de overeenkomst, paste in de scherpe tegenstellingen van die tijd. Tegenstanders van betaald voetbal waren altijd heftige tegenstanders, voorstanders van betaald voetbal hadden te maken met mensen aan de andere kant van de tafel die niet of nauwelijks voor rede vatbaar waren.

Engeland

Al kort na de eeuwwisseling werden de eerste, voorzichtige geluiden geproduceerd om, in navolging van Engeland, ook hier te lande een vorm van profvoetbal in te voeren. Pim Mulier, in 1889 oprichter van de NBVB, nam die geluiden zo serieus dat hij in 1911 tijdens een Bondsvergadering officieel vast te

leggen strafmaatregelen bepleitte voor 'de sulletten die zich in ons voetbal richten op materiële voorrechten'. Desondanks richtte ene Hamers in 1921 de 'Beroeps Voetbal Club Amsterdam' op. Hamers kreeg openlijk steun van de toenmalige stervoetballer Jan de Natris. Deze rukkige vedette werd er door zijn vele wisselingen van club (Swift, Ajax, De Spartaan, weer Ajax en Vitesse) al lang van werd verdacht zijn voetbalcapaciteiten te gelde te maken. Ondanks de steun van De Natris kwam de beroepsclub van Hamers niet van de grond. Een fractie verder kwam in 1934 de 'Maatschappij tot oprichting ener Naamloze Vennootschap ter bevordering van de Beroepsvoetbalsport in Nederland'. Van die kant kreeg men het voor elkaar op het veld van de Rotterdamse club Transvalia de eerste 'Profwedstrijd' in Nederland te laten spelen. Hier en der werden spelers bijeen gebracht, die tegen een geringe vergoeding namens de teams 'Red Star' en 'Green Star' de kicken aantrokken. Er kwam één international opdruiven, Kees van der Zalm van het Haagse VUC. Met alle andere spelers, kreeg Van der Zalm onmiddellijk te maken met een schorsing van de KNVB. Het optreden van de rode en groene sterren bleef trouwens beperkt tot dat ene partijje, maar in hetzelfde jaar werd benadrukt dat er iets broeide. In Haarlem was er een wedstrijd tussen de profclubs 'De Kennemers' en 'Amsterdam'. Het waren geen grote spelers die mee deden en ook bij nota bene de eerste Prof-interland tussen Nederland en België op het veld van de wielersbaan in Rijswijk, waren het in 1934 onbekende voetballers die de onvermijdelijke sancties van de KNVB na de uitbetaalde premies voor lief namen. Zij hadden toch maar mooi 'betaald voetbal' gespeeld!